



TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 6105

Tarih : 28.06.2024

10/1562

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de zorla kaybetme suçlarının araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 104' üncü ve 105'inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını teklif ve arz ederim.

Ömer Faruk GERGERLİOĞLU
Kocaeli Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye'de zorla kaybetme suçları, devletin güvenlik güçleri veya devlet adına hareket eden kişilerin bireyleri keyfi olarak gözaltına alması, kaçırması ve bu kişilerin akıbeti hakkında bilgi vermemesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu suçlar, ulusal ve uluslararası hukuk normlarına aykırıdır ve insan hakları ihlalleri kapsamındadır. Türkiye'de zorla kaybetme suçlarının nitelikleri, devletin sorumlulukları, insan hakları kuruluşlarının tespitleri ve yargının tutumu incelenmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye'de zorla kaybetme suçlarının detaylı bir şekilde araştırılması ve çözüm önerilerinin sunulması amacıyla bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulması zaruridir.

Zorla kaybetme suçu, uluslararası hukukta tanımlandığı üzere, devlet adına görev yapan kişiler veya devletin yetkilendirmesiyle hareket eden kişiler tarafından gerçekleştirilen ve kişinin hukukun koruması dışında bırakıldığı bir durumu ifade eder. Bu suç, bireylerin yaşam hakkını, özgürlük ve güvenlik hakkını ihlal etmekte ve ailelerinin hakikati bilme hakkını gasp etmektedir. Zorla kaybetme, insanlığa karşı işlenen suçlar kapsamında değerlendirilmekte ve bu tür suçlar zamanaşımına tabi olmamaktadır.

Devletin, vatandaşlarının yaşam hakkını koruma, özgürlükten yoksun bırakma ve hukukun koruması dışında bırakma eylemlerine karşı etkili soruşturma yapma yükümlülüğü bulunmaktadır. Devlet, gözaltı sürecini ve yerini kaydetmek, gözaltında tutulan kişilerin güvenliğini sağlamak ve kaybolan kişilerin akıbetini araştırmak zorundadır. Ancak, Türkiye'de bu yükümlülüklerin yeterince yerine getirilmediği ve zorla kaybetme suçlarının çoğunlukla cezasız kaldığı gözlemlenmektedir.

İnsan hakları kuruluşlarının tespitlerine göre, Türkiye'de 1980-2006 yılları arasında 1352 kişi gözaltına alındıktan sonra zorla kaybedilmiş ve 15 binden fazla kişi keyfi infaza maruz kalmıştır. Bu dönemde yaşanan ağır insan hakları ihlalleri, ulusal ve uluslararası hukuk normlarına aykırıdır. İnsan hakları kuruluşları, bu suçların cezasız kalmaması ve faillerinin yargılanması için mücadele etmektedir.

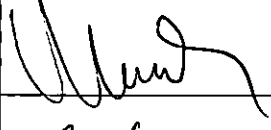
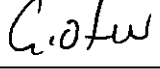
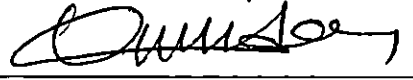
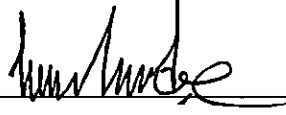
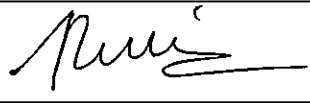
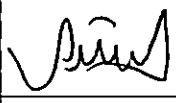
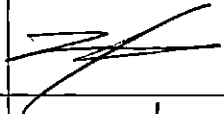
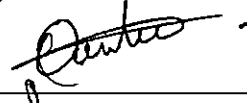
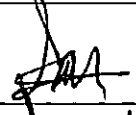
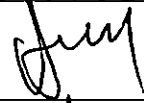
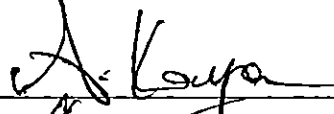
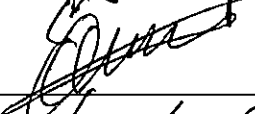
Zorla kaybetme suçlarına ilişkin yargı süreçlerinde genellikle etkin soruşturma yapılmamakta, deliller toplanmamakta ve failler cezasız kalmaktadır. TBMM'nin konu ile ilgili raporlarında ve insan hakları kuruluşlarının araştırmalarında, soruşturmanın sürüncemede bırakıldığı ve

mağdur ailelerinin hak arama süreçlerinde zorluklarla karşılaştığı belirtilmektedir. Yargının siyasi amaçlarla araçsallaştırılması ve usuli güvencelerin bertaraf edilmesi gibi uygulamalar hak savunucularını zor duruma sokmaktadır.

Zorla kaybetme suçları, insanlığa karşı suçlar kapsamında değerlendirilmektedir ve bu suçlarda zamanaşımı işlememektedir. Latin Amerika deneyimlerinden hareketle, bu tür suçların devam eden (kesintisiz) suçlar olarak kabul edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Mağdurlar ve ailelerinin hakikati bilme hakkı, uluslararası hukukta tanınan bir haktır ve bu hakkın ihlali, devletin sorumluluğunu artırmaktadır.

Zorla kaybetme suçlarının cezasız kalmaması için etkin ve bağımsız soruşturmalar yapılmalı, failer yargılanmalı ve mağdurların hakikati bilme hakkı korunmalıdır. Ulusal ve uluslararası hukuk normlarına uygun olarak, zorla kaybetme suçlarının zaman aşımına uğramaması sağlanmalı ve bu suçlarla mücadelede hukuki ve kurumsal mekanizmalar güçlendirilmelidir. Hak savunucularının korunması ve desteklenmesi için uluslararası insan hakları standartlarına uygun politikalar geliştirilmelidir.

Bu nedenlerle, Türkiye'de zorla kaybetme suçlarının detaylı bir şekilde araştırılarak, çözüm yollarının belirlenmesi ve uygulanabilir önerilerin sunulması amacıyla bir Meclis Araştırma Komisyonu'nun kurulması önem arz etmektedir. Bu sebeple, zorla kaybetme suçlarının tespiti ve çözüm önerilerinin sunulması amacıyla bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulması hususunda gereğini arz ve teklif ederim.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	